

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi Merenkulkulaitoksesta annetun lain sekä öljysuojarahastosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Merenkulkulaitoksesta annettua lakia siten, että Merenkulkulaitoksen jako keskushallintoon ja aluehallintoon poistettaisiin. Osaaminen ja toimintojen kehittäminen kuitenkin turvattaisiin alueilla. Laista poistettaisiin maininnat keskus- ja aluehallinnosta sekä merenkulkupiireistä.

Merenkulkulaitosta koskevassa hallintolainsäädännössä ja erityislainsäädännössä merenkulkupiireille osoitettujen tehtävien hoitamista jatkettaisiin alueellisissa toimipisteissä, joista määrättäisiin tarkemmin Merenkulkulaitoksen työjärjestyksessä. Organisaatio-

risesti alueelliset toimipisteet kuuluisivat näistä tehtävistä vastaaviin Merenkulkulaitoksen tulosityksiköihin.

Esityksen tavoitteena on Merenkulkulaitoksen hallinnon selkeyttäminen ja toimintatapojen yhtenäistäminen. Lisäksi tavoitteena on hallitusohjelman mukainen julkisen hallinnon ja palvelujen saatavuuden, laadun sekä tuottavuuden ja tehokkuuden lisääminen.

Öljysuojarahastosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siltä osin kuin se sisältää viittauksia merenkulkupiiriin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2006.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila.....	3
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
1.2. Nykytilan arviointi.....	3
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	4
2.1. Tavoitteet	4
2.2. Keskeiset ehdotukset.....	5
3. Esityksen vaikutukset	5
3.1. Taloudelliset vaikutukset	5
3.2. Henkilöstövaikutukset	5
3.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	6
3.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	6
4. Asian valmistelu	6
4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	6
Sijoittamisselvitys.....	6
Organisaatiouudistuksen valmistelu	7
4.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	8
1. Lakiehdotusten perustelut	8
1.1. Laki Merenkululaitoksesta	8
1.2. Laki öljysuojarahastosta	8
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	8
3. Voimaantulo	9
LAKIEHDOTUKSET	10
Merenkululaitoksesta annetun lain muuttamisesta.....	10
öljysuojarahastosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	11
LIITE	12
RINNAKKAISTEKSTIT	12
Merenkululaitoksesta annetun lain muuttamisesta.....	12
öljysuojarahastosta annetun lain muuttamisesta.....	14

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Merenkululaitoksen organisaatiosta ja tehtävistä säädetään Merenkululaitoksesta 21 päivänä marraskuuta 2003 annetussa laissa (939/2003) ja 27 päivänä marraskuuta 2003 annetussa valtioneuvoston asetuksessa (981/2003), jotka tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004. Merenkululaitoksen organisaatio koostuu keskushallinnosta ja merenkulupiirien muodostamasta aluehallinnosta. Merenkulupiirejä on neljä: Suomenlahden, Saaristomeren, Pohjanlahden ja Järvi-Suomen merenkulupiiri. Merenkulupiirien rajat on määritelty Merenkululaitoksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Merenkululaitoksen toimintaa ohjaa ja valvoo johtokunta. Laitoksen päällikkönä on pääjohtaja. Laitoksen muusta organisaatiosta määrätään työjärjestyksessä.

Merenkululaitoksen piiriorganisaatorakenne luotiin vuonna 1990, jolloin tie- ja vesirakennuslaitoksen vesitietoimiala yhdistettiin Merenkululaitokseen. Merenkululaitoksesta annetun lain (13/1990) mukaan laitoksen organisaatio muodostui Merenkuluhallituksesta ja merenkulupiirien muodostamasta piirihallinnosta. Piirihallinto muodostettiin entisistä luotsipiireistä, merenkulupiireistä sekä tie- ja vesirakennuslaitoksen vesitietoimialasta. Koko laitoksen henkilömääräksi tuli tuolloin yli 2500, josta merenkulupiirien osuus oli noin 1400.

Merenkululaitosta koskevaa lakia muutettiin vuoden 1998 alusta voimaan tulleella lailla (1248/1997) siten, että nimike Merenkuluhallitus korvattiin nimikkeellä Merenkululaitoksen keskushallinto. Lain mukaan Merenkululaitoksen organisaatio muodostui keskushallinnosta ja merenkulupiirien muodostamasta aluehallinnosta. Alusturvallisuutta koskevien viranomaistehtävien hoitamista varten keskushallintoon perustettiin erillinen yksikkö, jolla voi olla alueellisia toimipisteitä.

Vuoden 2004 alusta voimaan tulleessa organisaatiouudistuksessa Merenkululaitok-

sesta siirrettiin valtion liikelaitoksiksi varustamotoiminnot ja luotsaus. Varustamoliikelaitokseen siirtyivät jäänmurto ja monitoimimurtajien kaupallinen toiminta, raskaiden väyläalusten operointi, eräiden merenmittaus- ja tutkimusalusten hoito sekä yhteysalusliikenne erillisenä tulosyksikkönä. Luotsausliikelaitokseen siirtyi luotsaustoiminta.

Voimassa olevan Merenkululaitosta koskevan hallintolainsäädännön mukaan Merenkululaitoksen tehtävänä on toimia väylänpidosta, merikartoituksesta, vesiliikenteen turvallisuudesta ja alusturvallisuudesta, talvimerenkulun avustamisesta, meriliikenteen ohjauksesta ja luotsauksesta, yhteysalusliikennepalveluista sekä merenkulun tuki- ja tietopalveluista vastaavana viranomaisena.

Merenkululaitoksen keskushallinnon tehtävänä on johtaa, kehittää ja ohjata Merenkululaitoksen toimintaa sekä vastata laitoksen yhtenäisyydestä. Merenkulupiireille kuuluvat toimialueellaan luotsauksen viranomaistehtäviä, alusliikennepalvelua, väyliä, kanavia sekä yhteysalusliikennettä ja muita aluspalveluja koskevat asiat.

Erityislainsäädännössä merenkulupiireille on annettu useita vesiliikenteen hoitoon liittyviä tehtäviä. Lisäksi merenkulupiirit mainitaan eräissä yleisesti valtionhallintoon liittyvissä säädöksissä sekä öljysuojarahastosta annetussa laissa (1406/2004).

1.2. Nykytilan arviointi

Nykyisen lainsäädännön mukaan merenkulupiirit hoitavat niille kuuluvia tehtäviä itsenäisesti ja vastaavat tehtävistään piirille asetettujen tulostavoitteiden ja Merenkululaitoksen toimintalinjojen ja periaatteiden mukaisesti.

Merenkululaitoksen meneillään olevassa rakennemuutoksessa on tuotantotoimintaa eriytetty viranomais- ja tilaajatehtävistä. Vuoden 2004 alussa toimintansa aloittaneisiin liikelaitoksiin siirtyi yli puolet laitoksen henkilöstöstä ja merkittävä osa laitoksen tuotantotoimintaa. Tuolloin merenkulupiirien luotsaus- ja alushenkilöstö siirtyi perustettuihin liikelaitoksiin. Vuoden 2005 alussa loput

merenkulkupiirien tuotantotehtävissä toimivasta henkilöstöstä on siirtynyt sisäisesti eriytettyyn väylänpidon ja merikartoituksen tuotantoon.

Rakennemuutoksen myötä merenkulkupiirien muodostamasta aluehallinnosta ovat poistuneet niiden suurimmat henkilöstöryhmät kuten luotsit, väylänrakennus- ja väyläalushenkilöstö sekä väylänhoitajat. Merenkululaitoksen koko henkilöstömäärä on vuodesta 1990 vuoteen 2005 vähentynyt noin 2500 henkilöstä noin 800 henkilöön. Vastavaana aikana merenkulkupiirien henkilöstömäärä on vähentynyt noin 1400 henkilöstä noin 170 henkilöön.

Tällä hetkellä Merenkululaitoksen henkilöstöstä työskentelee pääkaupunkiseudulla vajaat 300 henkilöä ja muualla, merenkulupiireissä ja alueellisissa toimipisteissä vajaat 500 henkilöä. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella työskentelevät kuuluvat hallinnollisesti sisäiseen tuotantoon (noin 320 henkilöä), Meriturvallisuus-toimintoon (26 henkilöä), tukipalveluyksiköihin (17 henkilöä) ja merenkulupiireihin (noin 125 henkilöä). Suomenlahden merenkulupiirin henkilöstöstä pääosa on sijoittunut pääkaupunkiseudulle (45 henkilöä).

Hallinnollisten tukipalvelujen toimintaa on hajakeskitetty valtakunnallisesti ja tukipalvelutehtäviä on siirretty Valtiokonttorin tukipalvelukeskuksen hoidettavaksi. Tukipalvelujen kehittämisen taustalla on valtiovallinnon tukipalvelujen kehittämishankkeiden (Kieku, Time, ValtIt) mukainen toiminnan tehostaminen.

Merenkululaitoksen nykyinen organisaatorakenne ei ole tilaaja-viranomaistehtävissä paras mahdollinen, eikä se myöskään tue laitoksen strategisia tavoitteita. Nykyinen organisaatorakenne ei tue tavoitetta yhtenäisestä Merenkululaitoksesta, toiminnallisesta tehokkuudesta ja alueellisesta erikoistumisesta.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa Merenkululaitoksen nykyistä organisaatorakennetta poistamalla jako keskushallintoon ja aluehallintoon. Tavoitteena on laitok-

sen hallinnon selkeyttäminen ja toimintatapojen yhtenäistäminen. Lisäksi tavoitteena on hallitusohjelman mukainen julkisen hallinnon ja palvelujen saatavuuden, laadun sekä tuottavuuden ja tehokkuuden lisääminen. Keskeisenä keinona näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ovat organisaation rakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen sekä uuden teknologian käytön tehostaminen.

Merenkululaitoksen organisoinnin perusteet ovat muuttuneet täysin tilaaja-tuottaja-rakennemuutoksen ja liikelaitosten muodostamisen seurauksena. Merenkululaitoksen vähentynyt henkilöstömäärä huomioon ottaen ei ole tarkoituksenmukaista, että tilaajaviranomaistehtävissä toimitaan aikaisemman yli 2500 henkilölle rakennetun tuotantopainotteisen organisaation rakenteen mukaisesti. Esimerkiksi Pohjanlahden merenkulupiirissä on enää 20 henkilöä, joista kolmasosa on hallinnollista henkilökuntaa. Muissa merenkulupiireissä tilanne on vastaava, keskimääräisen henkilömäärän ollessa niissä noin 40 henkilöä. Itsenäinen piiriorganisaatio näin pienelle henkilömäärälle ei ole perusteltua.

Esityksen tavoitteena on myös yhtenäistää toimintatapoja ja tehtävien hoitoa Merenkululaitoksessa. Laitokselle lainsäädännössä määrätyt tehtävät tulee hoitaa yhdenmukaisesti riippumatta siitä, missä palvelut alueellisesti tuotetaan. Laitoksen eri yksiköiden tulee pyrkiä saumattomaan yhteistyöhön. Nykyinen organisaatorakenne, jossa itsenäinen sektorivastuu ja aluevastuut ovat rinnakkain, on aiheuttanut keskushallinnolle ja jokaiselle merenkulupiirille erilaiset tavat toimia, jonka seurauksena myös yhteistyö niiden kesken on vaikeutunut. Merenkululaitoksen yhtenäisyys ja yhteistyö laitoksessa ovat parhaiten saavutettavissa silloin, kun tehtäviä hoidetaan yhteistyössä yhden tulosityksiköstä vastaavan johtajan alaisuudessa.

Ehdotetun organisaatiomuutoksen tavoitteena on varmistaa osaamisen ja alueellisen päätöksenteon säilyminen sekä toiminnan tehokkuus Merenkululaitoksessa. Laitoksen väylä- ja rakennusinvestoinnit ja henkilöstömäärä ovat vähentyneet huomattavasti, mistä johtuen kriittisen osaamisen ja työmäärän ylläpito nykyisessä organisaatorakenteessa on erittäin vaikeaa. Esimerkiksi suuria väylähankkeita ei ole tulossa osalle alueista useampaan vuoteen. Asiantuntijaosaamisen yl-

läpito vaatisi kuitenkin kyseisten tehtävien säännöllistä hoitamista. Uudella organisaatorakenteella pyritään edistämään asiantuntijaosaamisen säilymistä ja tehostamaan olemassa olevien voimavarojen käyttöä.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Merenkululaitoksesta annettua lakia siten, että Merenkululaitoksen jako keskushallintoon ja aluehallintoon poistettaisiin. Laista poistettaisiin maininnat keskus- ja aluehallinnosta ja merenkulupiireistä.

Ehdotetun organisaatiomuutoksen toteutuksessa Merenkululaitoksen organisaatio muodostuisi työjärjestyksessä määrittävistä tulosyksiköistä ja muista, erityistehtäviä hoitavista yksiköistä. Tulosyksiköitä olisivat toiminnot ja sisäinen tuotanto. Toimintoja ovat tällä hetkellä Väylänpito, Merikartoitus, Talvimerenkulku, Meriliikenteen ohjaus ja Meriturvallisuus. Toiminnot on muodostettu työjärjestyksellä vuonna 2003. Ne on määritelty asiakkaille tarjottavien palvelukokonaisuuksien pohjalta. Sisäinen tuotanto muodostuu väylänpidon ja merikartoituksen tuotannollisista tehtävistä. Se on eriytetty laitoksessa sisäisesti tilaaja- ja viranomaistehtävistä vuoden 2005 alusta. Sisäisen tuotannon mahdollisen ulkoisen eriyttämisen vaihtoehdot ja vaikutukset selvitetään yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa vuoteen 2007 mennessä. Erityistehtäviä hoitavat yksiköt olisivat niiden luonteen mukaisesti joko erillisyyksiköitä, tukipalveluyksiköitä tai pääjohtajan esikuntaan kuuluvia yksiköitä.

Nykyisessä lainsäädännössä merenkulupiireille osoitettujen tehtävien hoitamista jatkettaisiin pääosin alueellisissa toimipisteissä. Organisatorisesti alueelliset toimipisteet kuuluisivat näistä tehtävistä vastaaviin Merenkululaitoksen tulosyksiköihin. Merenkulupiirien nykyinen henkilöstö sijoittuisi pääosin Meriliikenteen ohjaus- ja Väylänpito-toimintojen sekä tukipalveluyksiköiden alueellisiin toimipisteisiin.

Meriliikenteen ohjaus -toimintoon perustettaisiin Suomenlahden ja Länsi-Suomen liikenneyksiköt, joihin kuuluisivat hallinnollisesti muun muassa nykyiset alusliikennepalvelukeskukset (VTS-keskukset). VTS-keskusten nykyiseen määrään ja sijaintiin

muutoksella ei olisi vaikutuksia. Väylänpito-toimintoon perustettaisiin neljä väylänpidon alueyksikköä. Väylänpidon alueyksiköt muodostuisivat nykyisen merenkulupiirijäon mukaisesti. Tukipalvelujen hajakeskittämistä jatkettaisiin perustamalla pääkaupunkiseudun ulkopuolelle osaamisen kehittämistiimi ja laskutustiimi.

Ehdotettu organisaatiomuutos edellyttäisi muutosten tekemistä myös muuhun lainsäädäntöön. Öljysuojarahastosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siltä osin kuin se sisältää viittauksia merenkulupiiriin. Merenkulupiirejä koskevat säännökset ehdotetaan kumottaviksi valtion virkaehtosopimusasetuksesta (1203/1987) ja virka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaotuksesta vuosina 2003 - 2012 annetusta valtioneuvoston asetuksesta (1174/2002). Merenkulupiireistä ja Merenkululaitoksen keskushallinnosta on mainintoja myös vesiliikennettä koskevissa asetuksissa ja Merenkululaitoksen antamissa määräyksissä. Niiden muuttamista koskeva yleissäännös ehdotetaan sisällytettäväksi Merenkululaitosta koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännökseen.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Organisaation uudistamisella mahdollistettaisiin osaltaan Merenkululaitoksen pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelman toteuttaminen ja talouden tasapainottaminen. Nykyinen organisaatio- rakenne ei mahdollista henkilöstösuunnitelman toteuttamista, vaan vaatisi lisäresursseja nykyisistä tehtävistä selviämiseksi.

Lyhyellä aikavälillä organisaatiouudistuksesta ei syntyisi kuitenkaan suoria taloudellisia säästöjä, sillä muutoksessa vapautuva henkilöstö sijoitettaisiin Merenkululaitoksen sisällä uusiin tehtäviin. Uusi organisaatio mahdollistaisi pitkällä aikavälillä toiminnan tehostumisen, henkilöstösuunnitelman toteuttamisen ja tuottavuuden kasvun resurssien tehokkaamman käytön ja päällekkäisyyksien poistumisen myötä.

3.2. Henkilöstövaikutukset

Merenkululaitoksen nykyinen henkilöstö

sijoittuisi uuden organisaation mukaisiin yksikköihin pääosin tehtäviensä mukaisesti. Organisaation uudistamisen seurauksena noin 20 henkilön, lähinnä merenkulkupiirien johto-, johdon esikunta- ja tukipalvelutehtävissä olevien henkilöiden tehtävät muuttuisivat. Näiden henkilöiden kanssa käytäisiin sijoittamiskeskustelut ja heidät sijoitettaisiin uusiin, mahdollisimman hyvin heidän koulutustaan ja osaamistaan vastaaviin tehtäviin. Tehtävät jäisivät alueelle eikä ketään siirrettäisi.

Organisaatiouudistuksessa pyritään turvaamaan henkilöstön palvelussuhteen jatkuminen valtiolla noudattaen valtion virkamieslain säännöksiä ja valtioneuvoston vahvistamia henkilöstöpoliittisia periaatteita. Uudistus mahdollistaisi osaltaan Merenkululaitoksen pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelman toteuttamisen. Henkilöstösuunnitelman mukaisesti pääosa tulevasta rekrytoinneista suunnattaisiin pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

3.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetulla organisaatiomuutoksella ei olisi vaikutuksia Merenkululaitoksen tehtäviin eikä palvelujen saatavuuteen asiakkaiden kannalta tarkasteltuna. Merenkulkupiireille nykyisin kuuluvien tehtävien hoitamista jatkettaisiin alueellisissa toimipisteissä, jotka organisatorisesti kuuluisivat näistä tehtävistä vastaaviin Merenkululaitoksen tulosityksikköihin. Nykyisin merenkulkupiireissä hoidettavat asiakaspalvelutehtävät hoidettaisiin alueellisissa toimipisteissä. Muutoksella ei siten olisi vaikutuksia nykyisiin asiakaspalveluihin eikä nykyisten toimipisteiden lukumäärään.

Organisaatiomuutoksella ei olisi myöskään merkittäviä vaikutuksia muiden viranomaisten toimintaan eikä viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Tiettyihin yhteistyöryhmiin, joissa Merenkululaitosta nykyisin edustaa merenkulkupiirin johtaja, nimettäisiin jatkossa ryhmän luonteen mukaisesti joko alueellisen toimipisteen tai muun toiminnon edustaja. Alueellisille toimipisteille siirrettäisiin valtakunnallisia vastuita erikoistumisen myötä. Esimerkiksi yksi alueellinen väyläyksikkö erikoistuisi väylähoidon tilaajatehtäviin ja

toinen suurien väylähankkeiden tilaajatehtäviin.

Muutoksella ei olisi vaikutuksia Ahvenanmaan nykyisen toimipisteen toimintoihin.

3.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Merenkululaitoksen toiminnan keskeisiä tavoitteita ovat meriliikenteen sujuvuus ja taloudellisuus sekä merenkulun turvallisuus ja meriympäristön suojeleminen. Uudella organisaatiolla tuettaisiin näiden tavoitteiden saavuttamista ja vahvistettaisiin Merenkululaitoksen yhtenäisyyttä.

Organisaatiouudistuksella parannettaisiin palvelujen tasalaatuisuutta tuottamista riippumatta palvelujen tuottamispaikasta.

Merenkululaitoksen organisaatorakenteen uudistaminen tukisi myös laitoksen oman pitkän aikavälin strategisen suunnittelun sekä hallitusohjelman tavoitteita, joita ovat muun muassa julkisen hallinnon tuottavuuden kasvu, palvelujen ja tuotteiden laadun paraneminen sekä toiminnan tehokkuuden lisääntyminen toimintatapojen muutoksen ja uuden teknologian käyttöönoton myötä. Lisäksi esitetty muutos tukee hallituksen 11 päivänä maaliskuuta 2005 antaman kehyspäätöksen linjasta valtion henkilöstöpolitiikasta ja keskitymisestä viraston ydintoimintoihin sekä yleishallinnon ja tukipalvelujen kehittämisestä.

Merenkululaitoksen alueellisuutta ja alueellista päätöksentekoa vahvistettaisiin lisäämällä pääkaupunkiseudun ulkopuolella olevien alueiden valtakunnallista päätösvaltaa niiden erikoistumisen myötä. Suurin osa merenkulkupiirien nykyisestä päätösvallasta säilyisi näillä alueilla. Nykyinen merenkulkupiirin johtajalla oleva päätösvalta siirtyisi pääosin alueelliselle väyläpäällikölle. Alueellista toimintaa vahvistettaisiin suuntaamalla pääosa rekrytoinneista pääkaupunkiseudun ulkopuolella oleville alueille.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sijoittamisselvitys

Ehdotettu organisaatiomuutos liittyy Merenkululaitoksen organisaation koko-

naisuudistukseen ja on osa Merenkululaitoksessa meneillään olevaa tilaaja-tuottaja-rakennemuutosta, jossa tuotantotoimintaa on eriytetty viranomais- ja tilaajatehtävistä. Rakennemuutoksen vuoksi ja siihen perustuen Merenkululaitoksesta laadittiin vuonna 2004 valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisesta koskevasta toimivallasta annetun valtioneuvoston asetuksen (567/2002) mukainen sijoittamisselvitys.

Hallituksen iltakoulussa 5 päivänä toukokuuta 2004 annetun toimeksiannon mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriön tuli laatia Merenkululaitoksesta sijoittamisselvitys. Selvitys tehtiin koko tilaaja-tuottajarakennemuutoksesta.

Merenkululaitos valmisteli liikenne- ja viestintäministeriön toimeksiannosta sijoittamisselvityksen ja antoi sen 19 päivänä marraskuuta 2004. Selvityksessä tarkasteltiin erikseen Merenkululaitoksen sisäistä tuotantoa, viranomais- ja tilaajatehtäviä sekä tukipalveluja ja organisaation kehittämistä.

Merenkululaitoksen tekemän selvityksen perusteella liikenne- ja viestintäministeriö teki ehdotuksen Merenkululaitoksen sijoittamisesta. Ministeriö pyysi 27 päivänä tammikuuta 2005 ehdotuksesta lausunnon alueellistamisen koordinaatioryhmältä valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisesta koskevasta toimivallasta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n mukaisesti.

Alueellistamisen koordinaatioryhmä käsiteli asiaa kokouksessaan 1 päivänä helmikuuta 2005 ja jätti asian pöydälle lisäselvityksiä varten. Koordinaatioryhmä ei 28 päivänä helmikuuta 2005 pitämässään kokouksessa päässyt asiassa yksimielisyyteen, ja se suositti asian siirtämistä valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n 2 momentin mukaisesti.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä (HALKE) käsiteli asiaa kokouksissaan 17 päivänä maaliskuuta 2005 ja 21 päivänä huhtikuuta 2005 jättäen asian pöydälle lisäselvityksiä varten. Kokouksessaan 12 päivänä toukokuuta 2005 hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä päätti puoltaa

Merenkululaitoksen ydintoimintojen pysyttämistä pääkaupunkiseudulla samalla todeten liikenne- ja viestintäministeriön muistiossa esitetyt Merenkululaitoksen alueellisuutta vahvistavat toimenpiteet tarpeellisiksi (HALKE 8/2005).

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän päätöksen jälkeen alueellistamisen koordinaatio-ryhmä käsitteli 30 päivänä toukokuuta 2005 uudelleen Merenkululaitoksen sijoittamista. Alueellistamisen koordinaatioryhmä puolsi hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän kannanottoa ministerityöryhmän pöytäkirjan (HALKE 8/2005) mukaisena.

Liikenne- ja viestintäministeriö, saatuaan asiasta alueellistamisen koordinaatioryhmän lausunnon, päätti 8 päivänä kesäkuuta 2005, että Merenkululaitoksen ydintoiminnot säilyvät pääkaupunkiseudulla. Lisäksi ministeriö edellytti, että Merenkululaitos vahvistaa alueellista toimintaansa esitetyn mukaisesti.

Organisaatiouudistuksen valmistelu

Merenkululaitoksen organisaation uudistamista koskeva esitys, jossa Merenkululaitoksen jako keskushallintoon ja aluehallintoon ehdotetaan poistettavaksi, on valmisteltu Merenkululaitoksen asettamassa Merenkululaitoksen hallintoa selvittäneessä projektiryhmässä yhteistyössä henkilöstön kanssa. Esitys on käsitelty Merenkululaitoksen johtokunnassa ja yhteistyötoimikunnassa. Esityksen jatkovalmistelu on tehty virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä Merenkululaitoksen kanssa.

4.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä on pyydetty lausunto keskeisiltä ministeriöiltä ja keskusvirastoilta, maakuntien liitoilta, kaupungeilta ja etujärjestöiltä sekä henkilöstöjärjestöiltä. Annetuissa lausunnoissa esitystä on pidetty tarpeellisena ja kannatettavana. Lausunnoissa esitetyt tarkennukset ja täsmennykset on jatkovalmistelussa pyritty ottamaan mahdollisimman hyvin huomioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki Merenkululaitoksesta

3 §. Johtokunta. Merenkululaitoksesta annetun lain 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan Merenkululaitoksen johtokunnan tehtävänä on perustaa ja lakkauttaa keskushallinnon ja merenkulkupiirien johtajien virat. Mainittua 6 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että johtokunnan tehtävänä olisi perustaa ja lakkauttaa Merenkululaitoksen tulosityksiköiden johtajien virat.

4 §. Pääjohtaja. Voimassa olevan lain 4 §:ssä säädetään Merenkululaitoksen keskus- ja aluehallinnosta ja ylimmän johdon virkojen täyttämisestä. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi maininnat keskus- ja aluehallinnosta ja merenkulkupiireistä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin Merenkululaitoksen pääjohtajasta ja hänen nimittämistään. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon pääjohtaja. Pykälään ehdotetaan otettavaksi nykyisen Merenkululaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä oleva säännös, jonka mukaan Merenkululaitoksen päällikkönä on pääjohtaja. Pääjohtajan nimittäisi valtioneuvosto kuultuaan johtokuntaa. Nimitysmenettely vastaa nykyisen lain 4 §:n mukaista menettelyä.

Nykyisen lain 4 § sisältää myös säännöksen keskushallinnon johtajan ja merenkulkupiirin johtajan nimittämisestä. Lakiehdotuksen toteutuessa nimitysmenettely koskisi Merenkululaitoksen tulosityksikön johtajia. Heidän nimittämistään koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi Merenkululaitosta koskevaan valtioneuvoston asetukseen.

5 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Voimassa olevan lain 5 § sisältää valtuutus-säännöksen antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta sekä muista Merenkululaitosta koskevista

asioista, kuten asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta Merenkululaitoksessa, laitoksen tehtävistä, organisaatiosta, työjärjestyksestä ja henkilöstöä koskevista asioista sekä asioiden valvonnasta muissa viranomaisissa ja toimituksissa.

Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon tarkemmat säännökset ja määräykset. Pykälän sisältöä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin Merenkululaitoksen johtamisesta ja sen tehtävien hoitamisesta, asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta laitoksessa ja henkilöstöä koskevista asioista sekä asioiden valvonnasta muissa viranomaisissa ja toimituksissa.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan Merenkululaitoksen työjärjestyksessä määrättäisiin tarkemmin laitoksen organisaatiosta ja muusta sisäisen hallinnon järjestämisestä.

1.2. Laki öljysuojarahastosta

5 §. Öljysuojamaksun suuruus. Öljysuojarahastosta annetun lain 5 §:n mukaan tulliviranomaisen on hankittava lausunto asianomaiselta merenkulkupiiriltä ennen asian ratkaisemista, jos on syntynyt epäselvyyttä siitä, onko öljysuojamaksu perittävä korotettuna. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että lausunto olisi hankittava Merenkululaitokselta.

Ehdotettu säännös ei muuttaisi nykyistä käytäntöä, koska lausunnon antaisi jatkossakin asianomaisista tehtävistä vastaavan tulosityksikön alaisena toimiva alueellinen toimipiste.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Merenkululaitoksesta annettuun valtio-

neuvoston asetukseen tehtäisiin Merenkululaitoksesta annetun lain muuttamisen johdosta tarvittavat muutokset. Valtioneuvoston asetuksesta kumottaisiin ne pykälät, joissa säädetään Merenkululaitoksen organisaatiosta, keskushallinnosta ja aluehallinnosta sekä merenkulkupiirien tehtävistä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksesta muutettaisiin niitä pykäläitä, joissa säädetään Merenkululaitoksen virkamiesjohdosta, virkojen kelpoisuusvaatimuksista, henkilöstön nimittämisestä ja ottamisesta, sijaisuuksista, työjärjestyksestä sekä asioiden valvonnasta muissa viranomaisissa ja toimituksissa. Valtioneuvoston asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ehdotettujen lakien kanssa.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2006.

Merenkululaitosta koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännös sisältäisi säännöksen siitä, että valtioneuvoston tai ministeriön asetuksessa taikka Merenkululaitoksen määräyksissä oleva viittaus Merenkululaitoksen keskushallintoon tai merenkulkupiiriin tarkoittaisi ehdotetun lain voimaan tultua viittausta Merenkululaitokseen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Merenkululaitoksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Merenkululaitoksesta 21 päivänä marraskuuta 2003 annetun lain (939/2003)
 3 §:n 1 momentin 6 kohta sekä 4 ja 5 § seuraavasti:

3 §

Johtokunta

Merenkululaitoksen toimintaa ohjaa ja valvoo johtokunta. Johtokunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kuusi Merenkululaitoksen toimintaan perehtynyttä muuta jäsentä, joista yhden tulee edustaa Merenkululaitoksen henkilöstöä. Valtioneuvosto nimittää johtokunnan jäsenet enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan ja määrää jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Johtokunnan tehtävänä on:

 6) perustaa ja lakkauttaa laitoksen tulosityksiköiden johtajien virat; sekä

4 §

Pääjohtaja

Merenkululaitoksen päällikkönä on pääjohtaja. Pääjohtajan nimittää valtioneuvosto kuultuaan johtokuntaa.

5 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään Merenkululaitoksen johtamisesta ja sen tehtävien hoitamisesta, asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta laitoksessa ja henkilöstöä koskevista asioista sekä asioiden valvonnasta muissa viranomaisissa ja toimituksissa.

Merenkululaitoksen työjärjestyksessä määrätään tarkemmin laitoksen organisaatiosta ja muusta sisäisen hallinnon järjestämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

 Valtioneuvoston tai ministeriön asetuksessa taikka Merenkululaitoksen määräyksissä oleva viittaus Merenkululaitoksen keskushallintoon tai merenkulupiiriin tarkoittaa tämän lain tultua voimaan viittausta Merenkululaitokseen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**öljysuojarahastosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan öljysuojarahastosta 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1406/2004) 5 § seuraavasti:

5 §

Öljysuojamaksun suuruus

Öljysuojarahastoon peritään maahan-
tuodusta ja Suomen kautta kuljetetusta öljysuojamaksullisesta öljystä öljysuojamaksua 0,50 euroa jokaiselta täydeltä tonnilta. Maksu peritään kaksinkertaisena, jos öljy kuljetetaan säiliöaluksella, jota ei ole varustettu koko lastisäiliöosan alueelta kaksoispohjalla. Jos

on epäselvyyttä siitä, onko öljysuojamaksu perittävä korotettuna, tulliviranomaisen on hankittava ennen asian ratkaisemista lausunto Merenkululaitokselta. Merenkululaitos antaa myös tarvittaessa tarkemmat määräykset siitä, milloin säiliöaluksella on katsottava olevan kaksoispohja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä 21 päivänä huhtikuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Susanna Huovinen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

Merenkulkulaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Merenkulkulaitoksesta 21 päivänä marraskuuta 2003 annetun lain (939/2003) 3 §:n 1 momentin 6 kohta sekä 4 ja 5 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Johtokunta

Merenkulkulaitoksen toimintaa ohjaa ja valvoo johtokunta. Johtokunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kuusi Merenkulkulaitoksen toimintaan perehtynyttä muuta jäsentä, joista yhden tulee edustaa Merenkulkulaitoksen henkilöstöä. Valtioneuvosto nimittää johtokunnan jäsenet enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan ja määrää jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Johtokunnan tehtävänä on:

6) perustaa ja lakkauttaa keskushallinnon johtajan ja merenkulkupiirin johtajan virat; sekä

4 §

Keskus- ja aluehallinto ja ylimmän johdon virkojen täyttäminen

Merenkulkulaitoksella on keskushallinto ja merenkulkupiirien muodostama aluehallinto.

Pääjohtajan nimittää valtioneuvosto kuultuaan johtokuntaa. Keskushallinnon johtajan ja merenkulkupiirin johtajan nimittää johtokunta.

Ehdotus

3 §

Johtokunta

Merenkulkulaitoksen toimintaa ohjaa ja valvoo johtokunta. Johtokunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kuusi Merenkulkulaitoksen toimintaan perehtynyttä muuta jäsentä, joista yhden tulee edustaa Merenkulkulaitoksen henkilöstöä. Valtioneuvosto nimittää johtokunnan jäsenet enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan ja määrää jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Johtokunnan tehtävänä on:

6) perustaa ja lakkauttaa laitoksen tulosyksiköiden johtajien virat; sekä

4 §

Pääjohtaja

Merenkulkulaitoksen päällikkönä on pääjohtaja. Pääjohtajan nimittää valtioneuvosto kuultuaan johtokuntaa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään merenkulkupiirien lukumäärästä ja rajoista.

5 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarkemmin säätää myös muista Merenkululaitosta koskevista asioista, kuten asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta Merenkululaitoksessa, laitoksen tehtävistä, organisaatioista, työjärjestyksestä ja henkilöstöä koskevista asioista sekä asioiden valvonnasta muissa viranomaisissa ja toimituksissa.

5 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään Merenkululaitoksen johtamisesta ja sen tehtävien hoitamisesta, asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta laitoksessa ja henkilöstöä koskevista asioista sekä asioiden valvonnasta muissa viranomaisissa ja toimituksissa.

Merenkululaitoksen työjärjestyksessä määrätään tarkemmin laitoksen organisaatiosta ja muusta sisäisen hallinnon järjestämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Valtioneuvoston tai ministeriön asetuksessa taikka Merenkululaitoksen määräyksissä oleva viittaus Merenkululaitoksen keskushallintoon tai merenkulkupiiriin tarkoittaa tämän lain tultua voimaan Merenkululaitosta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**öljysuojarahastosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan öljysuojarahastosta 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1406/2004) 5 §
 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Öljysuojamaksun suuruus

Öljysuojarahastoon peritään maahan-
 tuodusta ja Suomen kautta kuljetetusta öljysuojamaksullisesta öljystä öljysuojamaksua 0,50 euroa jokaiselta täydeltä tonnilta. Maksu peritään kaksinkertaisena, jos öljy kuljetetaan säiliöaluksella, jota ei ole varustettu koko lastisäiliöosan alueelta kaksoispohjalla. Jos on epäselvyyttä siitä, onko öljysuojamaksu perittävä korotettuna, tulliviranomaisen on hankittava ennen asian ratkaisemista lausunto asianomaiselta merenkulkupiiriltä. Merenkululaitos antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset siitä, milloin säiliöaluksella on katsottava olevan kaksoispohja.

Ehdotus

5 §

Öljysuojamaksun suuruus

Öljysuojarahastoon peritään maahan-
 tuodusta ja Suomen kautta kuljetetusta öljysuojamaksullisesta öljystä öljysuojamaksua 0,50 euroa jokaiselta täydeltä tonnilta. Maksu peritään kaksinkertaisena, jos öljy kuljetetaan säiliöaluksella, jota ei ole varustettu koko lastisäiliöosan alueelta kaksoispohjalla. Jos on epäselvyyttä siitä, onko öljysuojamaksu perittävä korotettuna, tulliviranomaisen on hankittava ennen asian ratkaisemista lausunto *Merenkululaitokselta*. Merenkululaitos antaa myös tarvittaessa tarkemmat määräykset siitä, milloin säiliöaluksella on katsottava olevan kaksoispohja.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .*
